

Bělorusko¹

Populace: 9 648 533 (červenec 2009)

Jazyky:

- běloruština,
- ruština,
- ostatní³

¹ Informace o běloruském vzdělávacím systému jsou volně přeloženy do češtiny ze zdroje:

<http://www.ibe.unesco.org/en/access-by-country.html>

² <http://library.by/shpargalka/photography/map/map-002.gif>

³ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bo.html#People>

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

Obsah

1. Obecné cíle a základní myšlenky vzdělávacího systému.....	3
2. Správa a řízení vzdělávacího systému	3
3. Struktura a organizace vzdělávacího systému v Bělorusku.....	3
4. Vzdělávací proces	4
4.1 Předškolní vzdělávání	4
4.2 Základní školy	4
4.3 Vzdělávání na úrovni základních a středních škol.....	4
4.4 Vysoké školy	10
5. Financování školství.....	11
6. Pedagogové	11
7. Internetové zdroje	11
8. Známkování v Bělorusku	11
9. Další informace o běloruském vzdělávacím systému	12
10. Dovednosti žáků – shrnutí.....	13
11. Vysvědčení.....	14

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

1. Obecné cíle a základní myšlenky vzdělávacího systému

Základním cílem vzdělávacího systému je obnova a zdokonalování intelektuálního, tvořivého a kulturního potenciálu běloruského národa.

2. Správa a řízení vzdělávacího systému

Školství v Bělorusku je pod dohledem zejména těchto státních orgánů: parlamentu, vlády a ministerstva školství (s dalšími podřízenými organizacemi a institucemi).

3. Struktura a organizace vzdělávacího systému v Bělorusku.

Struktura vzdělávacího systému

Předškolní vzdělávání	mateřské školy, jesle	
Všeobecné střední vzdělávání		Odborné vzdělávání
1.–4. třída (6/7–9/10 let)	základní škola	
5.–9. třída (10/11–14/15 let) povinná docházka vysvědčení o základním středním vzdělání /nedokončeném středním vzdělání	základní střední vzdělání školy, gymnázia	
10.–11. třída (15/16–17/18 let) nepovinná docházka vysvědčení o dokončeném středním vzdělání/maturita	školy, gymnázia, lycea	průmyslové školy, učiliště, střední odborné školy apod.
Vysoké školy (institut, univerzita, akademie, konservatoř)		
4 roky: bakalář		
5 let: diplomovaný odborník		
6 let: magistr		
dále doktorand		

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

4. Vzdělávací proces

4.1 Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání je určeno pro dvě skupiny dětí. Děti mladší tří let mohou navštěvovat jesle a děti od tří do šesti let mateřské školy. Předškolní zařízení vzdělávají děti tak, že je seznamují s jazykem, kulturou a tradicí jejich lidu a ostatních národností žijících na území republiky.

4.2 Základní školy

Základní školství, do kterého se vstupuje ve věku 6 let, poskytuje čtyřleté studium, které se skládá z 1.–4. třídy. Model má dohromady tři úrovně: úroveň od prvního do čtvrtého roku studia (1.–4. třída) je primárním základním všeobecným vzděláním; od pátého do desátého roku studia (5.–9. třída) hlavní (základní) všeobecné vzdělání; od desátého do jedenáctého roku studia (10.–11. třída) úplné střední vzdělání.

4.3 Vzdělávání na úrovni základních a středních škol

Cíl základního vzdělávání není omezen pouze na tři části – čtení, psaní a počty. Mezi důležité cíle patří také: vzdělávání v širším smyslu, rozvoj osobnosti dětí, získání základních vědomostí o přírodě, lidech a společnosti a získání studijních návyků a dovedností atd.

Převládající formou výuky na základní škole je didaktická hra. Strukturálně může být základní vzdělávání vyjádřeno následovně: rozvoj praktických dovedností v čtení, psaní a počítání (přípravný rok), základy předmětů (jazyk, literatura, přírodověda, matematika 1.–2. třída), příprava na přechod do vyšších ročníků a k systematickému studiu předmětů (3. třída).

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

První stupeň základní školy (1.–4. třída): týdenní rozvrh lekcí

Předmět	Počet hodin v každé třídě týdně			
	1.	2.	3.	4.
I. Hlavní předměty (povinné):				
*Uvedení do školy (1. měsíc)	*	–	–	–
Běloruština	6	7	7	7
Ruština	2	3	3	3
Jazyk národnostních menšin	2	2	2	2
Cizí jazyk	–	–	0–3	0–4
Matematika	4	4	4	4
Člověk a svět	2	2	2	1
Moje domovina Bělorusko	–	–	–	2
Umění a řemesla	2	2	2	2
Výtvarná výchova	–	–	–	0–1
Praktická příprava	–	–	–	0–1
Hudba	1	1	1	1
Tělovýchova	3	3	3	3
Hlavní předměty celkem (max.)	20	22	22	23
II. Volitelné předměty (max. dvě hodiny týdně) : cizí jazyk; rytmus a tanec; základy lingvistické kultury; divadlo; kreslení a dekorativní umění; plavání	2	2	2	2
III. Školní složka ¹				
Hodiny týdně celkem (max.)	23	26	27	28

¹ Stanovená školní radou na základě rozdílu mezi předepsanými hodinami a hodinami hlavních a volitelných předmětů. (Každá vyučovací hodina trvá 45 minut, školní týden 5 dnů.)

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

Druhý stupeň základní školy(5.–9. třída): týdenní rozvrh lekcí

Předmět	Počet hodin v každé třídě (týdně)				
	5.	6.	7.	8.	9.
I. Hlavní předměty (povinné):					
Běloruština	5	5	3	2	2
Běloruská literatura	2	2	3	2	3
Ruština	3	3	3	2	2
Ruská literatura	1	2	2	2	2
Jazyk národnostních menšin	3	3	3	2	2
Literatura	1	1	1	1	2
Cizí jazyk	3	3	2	2	2
Matematika	5	5	5	4	5
Zpracování dat	–	–	–	2	1
Dějiny Běloruska	1	1	1	1	1
Dějiny světa	2	1	2	1	1
Člověk a společnost	–	–	–	1	1
Svět	2	2	–	–	–
Zeměpis	–	2	2	2	2
Biologie	–	–	1	2	2
Fyzika	–	–	2	2	2
Chemie	–	–	–	2	2
Technické kreslení	–	–	1	1	–
Hudba	1	1	1	1	–
Světové umění	–	–	–	–	1
Tělovýchova	3	3	3	3	3
Praktická příprava	2	2	2	2	2
Specializovaná příprava	–	1	1	1	–
Hlavní předměty celkem (max.)	30–31	34–35	34	35	35
II. Volitelné předměty: druhý cizí jazyk; literatura; vlastivěda (podle vybraného; technický překlad; písemná a elektronická komunikace; astronomie; úvod do ekonomie; základy podnikání; příroda a společnost; příprava na zaměstnání.					
	2	2	2	7	14
III. Školní složka¹					
Hodiny týdně celkem (max.)	37	39	40	40	40

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

¹ Stanovená školní radou na základě rozdílu mezi předepsanými hodinami a hodinami hlavních a volitelných předmětů. (Každá vyučovací hodina trvá 45 minut.)

Střední vzdělávání / Třetí stupeň základní školy (10.–11. třída): týdenní rozvrh lekcí

Předmět	Počet hodin v každé třídě týdně	
	10.	11.
I. Hlavní předměty (povinné):		
Běloruština	1	1
Běloruská literatura	3	3
Ruština	1	1
Ruská literatura	3	3
Jazyk národnostních menšin	3	3
Cizí jazyk	2	2
Matematika	4	4
Dějiny Běloruska	1	1
Dějiny světa	2	2
Člověk a společnost	1	1
Zeměpis	2	–
Biologie	2	–
Fyzika	3	3
Astronomie	–	1
Chemie	2	2
Světové umění	2	–
Tělovýchova	3	3
Praktická příprava	2	2
Specializovaná příprava	1	1
Hlavní předměty celkem (max.)	35	30
II. Volitelné předměty:		
druhý cizí jazyk; L2 literatura; vlastivěda; technický překlad;	2	2
Technické kreslení	2	4
Úvod do ekonomie	1	1
Základy podnikání	2	2
Základy práva	2	2
Základy trestního práva	1	1
Světové umění	–	1
III. Školní složka¹		
Hodiny týdně celkem (max.)	40	40

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

¹ Stanovená školní radou na základě rozdílu mezi předepsanými hodinami a hodinami hlavních a volitelných předmětů. (Každá vyučovací hodina trvá 45 minut.)

Předmět / učební plán	Počet hodin na každém stupni týdně								
	První stupeň				Druhý stupeň				
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
<u>Jazyk a komunikace:</u>									
Běloruština a Běloruská literatura	6	6	6	6	–	–	–	–	–
Běloruština Běloruská literatura	3(1)	3(2)	3(2)	3(2)	3	3	2	2	2
Ruština a ruská literatura	6	6	6	6	–	–	–	–	–
Ruština Ruská literatura	1(3)	2(3)	2(3)	2(3)	3	3	2	2	2
Cizí jazyk	–	–	2	2	2	2	2	2	2
<u>Matematika a přírodní vědy:</u>									
Matematika	4	4	4	4	5	5	4	4	4
Biologie	–	–	–	–	–	1	2	2	2
Fyzika/Astronomie	–	–	–	–	–	1	2	2	2
Chemie	–	–	–	–	–	–	2	2	2
Informační a komunikační technologie	–	–	–	–	–	1	1	1	1
<u>Humanitní obory:</u>									
Zeměpis	–	–	–	–	–	1	1	2	1
Dějiny Běloruska a dějiny světa	–	–	–	–	2	2	2	2	2
Člověk, stát a společnost	–	–	–	–	–	–	–	–	1
Člověk a svět	1	1	1	1	1	–	–	–	–
<u>Umění:</u>									
Hudební výchova	1	1	1	1	–	–	–	–	–
Umění	2	1	1	1	1	–	–	–	–

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

<u>Technologie:</u>									
Kreslení/Praktická příprava	1	1	1	1	1	1	2	2	2
<u>Sporty:</u>									
Tělovýchova	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Hodiny týdně celkem (min.)	18	19	21	21	24	26	27	28	28
Volitelné předměty	6	7	6	6	8	8	8	8	10
Hodiny týdně celkem (max.)	22	22	23	24	27	30	30	31	33

Poznámka: Každá vyučovací hodina trvá 45 minut. Školní rok se skládá z 35 pracovních týdnů v 1.–2. třídě a z 36 pracovních týdnů ve 4.–11. třídě.

Předmět / kurikulární oblast	Počet hodin na každém stupni týdně		
	Třetí stupeň		Celkem 1.–11. třída
	10.	11.	
<u>Jazyk a komunikace:</u>			
Běloruština a Běloruská literatura	2/4	2/4	50,5(36,5)
Běloruština a Běloruská literatura	1/2	1/2	27(22)
Ruština a ruská literatura	1/2	1/2	23,5(14,5)
Ruština a ruská literatura	2/4	2/4	36,5(50,5)
Ruština	2/1	2/1	22(27)
Ruská literatura	2/1	2/1	14,5(23,5)
Cizí jazyk	2	2	18
<u>Matematika a přírodní vědy:</u>			
Matematika	4	4	46
Biologie	2	1	8
Fyzika/Astronomie	2	3	12
Chemie	2	3	10
Informační a komunikační technologie	1	1	6
<u>Humanitní obory:</u>			
Zeměpis	2	1	8
Dějiny Běloruska a dějiny světa	2	2	14
Armádní a zdravotní trénink	1	1	2
Člověk, stát a společnost	1	1	3
Člověk a svět	-	-	5

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

<u>Umění:</u>			
Hudební výchova	-	-	4
Umění	-	-	6
<u>Technologie:</u>			
Kreslení/Praktická příprava	-	-	12
<u>Sporty:</u>			
Tělovýchova	2	2	22
Hodiny týdně celkem (min.)	27	27	266
Volitelné předměty	12	12	91
Hodiny týdně celkem (max.)	34	34	

Střední školy (5.–10. třída) jsou zodpovědné za přípravu žáků jako členů společnosti. Studenti jsou nasměrováni na různé obory (7.–8. třída) a posléze si vybírají vlastní specializaci (přírodní vědy, humanitní vědy, technologie, umění a sport; 9.–10. třída).

Studenti, kteří ukončí desetiletou školní docházku, obdrží diplom o absolvování střední školy a mohou pokračovat ve studiu na některé z dalších středních škol – existuje pestrá škála: profesně technické školy, specializovaná středoškolská zřízení, nebo různá gymnázia a lycea. Lycea a gymnázia nabízejí navazující středoškolské vzdělání a připravují studenty na studium na vyšších školách.

Školní rok začíná 1. září pro všechny studenty na všech úrovních běloruského vzdělávacího systému. Školní rok končí 25. května.

4.4 Vysoké školy

Studium na vysokých školách trvá obvykle 5–7 let a je ukončeno státní zkouškou a/nebo odevzdáním diplomního projektu. Studenti, kteří úspěšně ukončí studium, obdrží kromě diplomu buď magisterský titul, nebo jinou vhodnou profesní kvalifikaci.

Hlavním cílem vysokého školství je vyškolení expertů výrobní a sociální sféry.

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

5. Financování školství

Financování vzdělávání má svou zákonnou základnu v nařízení „Rozpočtový systém Běloruska“, v národním a lokálním ročním rozpočtu a dalších legislativních nařízeních a normativních dokumentech (jako například vzdělávací zákon).

6. Pedagogové

Profesionální učitelé (absolventi učitelského výcviku) jsou vyškoleni na vysokých pedagogických školách. Kurikula a přehledy, které byly představeny v posledních pár letech, kladou velký důraz na výuku psychologických disciplín, ve kterých jsou učitelé školeni. V pedagogických metodách vystupují do popředí psychologické aspekty individuálního přístupu k žákům.

7. Internetové zdroje

Ministerstvo školství: <http://www.minedu.unibel.by/> [V ruštině. Naposledy zhlédnuto: duben 2007.]

Národní institut pro vyšší školství: <http://www.nihe.niks.by/> [V ruštině. Naposledy zhlédnuto: duben 2007.]

Aktuální informace jsou k nalezení na stránkách International Bureau of Education of UNESCO: <http://www.ibe.unesco.org/links.htm>

8. Známkování v Bělorusku

Klasifikace v ČR	Klasifikace v Bělorusku	Bodové hodnocení v Bělorusku
Výborně 1	5	9–10
Velmi dobře 2	4	7–8
Dobře 3	3	5–6
Dostatečně 4	2	3–4
Nedostatečně 5	1	1–2

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

9. Další informace o běloruském vzdělávacím systému

Bělorusko jako jedna z bývalých republik Sovětského svazu zdědilo dobře rozvinutý sovětský vzdělávací systém (jen pro představu: gramotnost byla za časů Sovětského svazu mezi 98–99 %), který vycházel ze společně sdílených historických a kulturních faktů. Důležitým aspektem tohoto vzdělávacího systému byla jeho přístupnost všem. Sovětští žáci vykazovali rovněž vysokou znalost matematických a vědeckých oborů. Dalším aspektem tohoto vzdělávacího systému byl důraz na kolektiv, který byl nadřazen individuálním zájmům. Bývalý sovětský vzdělávací systém byl také poplatný komunistické ideologii. K modernizaci vzdělávacího systému dochází v Bělorusku po odtržení od Sovětského svazu. Hlavním cílem se stává umístění jednotlivců/žáků do středu zájmu vzdělávání.

Základní učební oblasti v Bělorusku jsou:

- Jazyka a literatura
- Matematika a vědy (chemie, fyzika, biologie, IT)
- Humanitní předměty (zeměpis, dějepis, občanská nauka)
- Umění (hudba, malování)
- Technologie
- Tělesná, zdravotní a bezpečnostní výchova

Novými předměty, které se objevily v posledních letech, jsou: ekonomika, životní prostředí, studium kultury a etika. Náboženství se na školách neučí, protože církev je oddělena od státních a školských institucí. Matematické a vědecké předměty se soustředí především na možnost aplikace a experimenty. Co se týče jazyků, hlavním je jazyk státní. Etnickým minoritám je ale nabízena možnost studovat ve vlastním jazyce. Byl dokonce vyvinut učební plán pro etnické menšiny.

Učební osnovy vyšších středních škol z let 2000–2003 redukovaly počet předmětů z původních 20–24 na 17 předmětů.

Maximální zátěž je 28–32 studijních hodin týdně na základní a středoškolské úrovni, což je v porovnání s ostatními světovými vzdělávacími systémy průměrný počet hodin.⁴

Na základní škole jsou žáci rozděleni do tříd po 25–30 žácích, kteří spolu zůstávají až do střední školy. Cizí jazyky se začínají vyučovat v páté třídě a mezi nejčastější patří angličtina, němčina a francouzština.⁵

⁴ Dostupné z: < http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/archive/curriculum/USSRpdf/report_minsk03_en.pdf > [cit. 8. prosince 2009]

⁵ Dostupné z: < <http://education.stateuniversity.com/pages/143/Belarus-SECONDARY-EDUCATION.html> > [cit. 8. prosince 2009]

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

10. Dovednosti žáků – shrnutí

Název předmětu	Ročníky
Matematika	I - IV
	V-VI
	VII-IX

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

	<p>Algebra: Reálná čísla, iracionální výrazy/čísla a některé trigonometrické výrazy. Racionální výrazy. Rovnice a nerovnost. Vzorce. Základní funkce. Kvadratický trojčlen. Druhá odmocnina. Odmocnina n. Rovnice druhého stupně. Lineární a kvadratické nerovnosti. Rovnice s dvěma neznámými. Aritmetická a geometrická řada. Grafy: definiční obor funkce, apod. Studium mnohočlenů a racionálních zlomků, formování schopnosti dělat identické transformace. Řešení úloh matematického modelu.</p> <p>Geometrie Systematické studium geometrických tvarů, jejich vlastností a poměru. Planimetrie. Teorie souběžných přímk. Trojúhelník, čtyřúhelník, podobnost útvarů, trigonometrie trojúhelníku, seznamování s geometrickou konstrukcí. Více teorie, logiky, prostorového myšlení.</p>
	X - XI
	<p>Algebra: Trigonometrický výraz číselné proměnné. Trigonometrické funkce. Arkussinus. Arkustangens. Arkuskotangens. Odmocnina mocniny n. Mocniny s racionálním a reálným koeficientem. Logaritmy. Derivace funkce.</p> <p>Geometrie: Přímky a plochy v prostoru. Mnohostěny. Rotační tělesa a jejich vlastnosti. Způsoby zjištění plochy povrchu a obsahu těles.</p>

Poznámka: přeloženo z dokumentu Vzdělávací standard. Matematika 1.–9. třída, 2009 a Učební osnovy Matematika 5.–9. třída, 2009

11. Vysvědčení

Žáci v Bělorusku obdrží vysvědčení v průběhu vzdělávacího procesu (základní a střední škola) maximálně dvakrát. Nejdříve mohou vysvědčení dostat na vyžádání, a to po ukončení povinné školní docházky (ukončena devátou třídou). V tomto dokladu budou mít zaznamenány známky za poslední školní rok a také známky ze zkoušek z vybraných předmětů. Po absolvování střední školy (jedenáctá třída) dostanou žáci vysvědčení o absolvování středního vzdělávání. Pokud žák přeruší výuku, může na vyžádání dostat pouze výpis známek. Známky jsou zapisovány i do žákovské a třídní knihy.

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.